

2 Meyerfeldt, Johan August, son till M 1, f 4 maj 1725 i Stralsund, S:t Nikolai, d 21 april 1800 i Sthlm, Klara. Förare vid greve Dohnas reg i Stralsund 4 maj 37, kammarherre 6 juni 39, kapten vid drottningens livreg 13 juni 44, deltog i riksdagarna 51/52, 55/56, 65/66 (led av SU), 69/70, 71/72, 78/79 o 86, major vid Cronhjortska reg 18 dec 51, chef för första tyska grenadjärbataljonen 58, överstelöjtn vid Löwenfels reg 22 okt 59, överste i armén 29 juni 62, överstelöjtn vid drottningens livreg 13 maj 66, generaladjutant 19 dec 66, överste o chef för Västerbottens reg 2 maj 70, generalmajor 1 nov 73, generallöjtn 27 dec 78, överste o chef för Närkes o Värmlands reg 10 febr 79, general av infanteriet 18 juli 89, fältmarskalk 21 aug 90–29 mars 91, en av rikets herrar 26 aug 92. Serafimerriddare 1 nov 97.

G 13 dec 1763 i Sthlm, Ridd, m statsfrun Lovisa Augusta Sparre, f 14 sept, dp 18 sept 1745 där, Hofv, d 16 sept 1817 där, Klara, dtr till generalmajoren o överståthållaren Axel Wrede-S o Christina Margareta Augusta Törnflycht.

M påbörjade tidigt sin militära karriär och enligt egen berättelse skall hans håg för den militära banan ha varit utpräglat viljeinriktad. 1745 fick M K M:ts tillstånd att förkovra sig i utrikes krigstjänst. Han deltog i fälttågen mot Preussen i Böhmen och Sachsen, bla i

slagen vid Sohr och Kesselsdorf, och 1746–47 på allierad sida i det fortsatta kriget mot Frankrike och kom en kort tid i fransk fångenskap.

M kom tidigt att tillhöra kretsen av förtrogna kring drottning Lovisa Ulrika och synes ha sympatiserat med hennes tankar på en kuppärtad förändring av statskicket. Han var inblandad i hennes försök att i hemlighet anskaffa pengar för ett förverkligande av kupplanerna. M sändes av drottningen till Tyskland, officiellt för att notificera hennes svärmors död, inofficiellt för att låna upp ett större penningbelopp av hertigen av Braunschweig. Denne kunde endast ställa till förfogande 6 000 dukater, som M hade med sig hem till Sverige. Hertigen erbjöd sig dock att mot säkerhet upplåna ett större belopp, varför drottningen sände en annan medhjälpare med hennes juveler som tillämnad pant. Rådet kom emellertid planerna på spåren och fick dessutom genom indiskretioner i drottningens omgivning kunskap om att juvelerna inte längre fanns i hennes förvar, varigenom den sk juvelsaken kom till allmän kännedom. När hovets kuppörsök misslyckats och hovmarskalken Gustaf Horn (bd 19) arresterats, skall M enligt en samtida källa (Fersen) ha "gömt" sig på sin gård Näsby norr om Sthlm. Han togs i förhör och konfronterades med angivare och bekännelser. Han gick dock fri från efterräkningar och ingenting tyder heller på att han tillhört initiativtagarna till kupplanerna.

Efter det misslyckade revolutionsförsöket och avslutandet av 1755/56 års riksdag fann M för gott att åter lämna Sverige och gå i främmande krigstjänst, denna gång hos hertigen av Braunschweig. Han deltog på allierad sida i det sjuåriga krigets inledande skeden, bl a i slaget vid Hastenbach 1757. Han återträdde emellertid i sv tjänst efter Sveriges krigsförklaring mot Preussen och utsågs till chef med majors grad för den nyuppsatta första tyska grenadjärbataljonen, som han ledde vid bl a återerövringen av Peenemünde, det misslyckade angreppet på Güstow och stormningarna av Wollin och Swinemünde. M gav uppenbarligen prov på utmärkta egenskaper som truppofficer och nämndes med beröm i överordnades rapporter. Han belönades genom särskilt kungligt beslut i okt 1759 jämte fyra andra officerare med överstelöjt-

JOHAN AUGUST MEYERFELDT
Målning av L Pasch d y
Foto SPA

nantsfullmakt, utan avseende till den ancienitetsordning som normalt upprätthölls genom 1756 års tjänstebetänkande.

Under 1760-talet framträdde M som utpräglad representant för hovpartiet. I diplomatrapporterna från Sthlm 1763–64 framstår han som kritisk mot drottningens "kompositionspolitik" och hennes närmande till hattarna. Han skall jämte J v Düben och T G Rudbeck ha sökt skilja Adolf Fredrik från drottningens politik och varit en av de mest aktiva i de splittringsförsök som förekom. — M var en av de få företrädare för hovpartiet som invaldes i SU vid 1765–66 års riksdag. Under riksdagsarbetet, dominerat av det segerande mösspartiet, synes han dock ha sökt verka för drottningens målsättning i författningsfrågan.

Efter en fortsatt framgångsrik militär karriär under fredstida förhållanden sändes M efter utbrottet av kriget mot Ryssland 1788 till krigsskådeplatsen i Finland. Han sattes i spetsen för en brigad på 3 600 man, som från Hfors skulle göra en snabb och överraskande framryckning mot Fredrikshamn in på ryskt område. Knapphet på utrustning, ammunition och förråd och en bristfällig samordning

och planläggning inom den högsta krigsledningen fördröjde dock M:s framryckning, och han tvingades göra uppehåll, först vid Forsby, sedan vid Lovisa, där hans kår kvarhölls som en allmän reserv. Han förordnades i aug till chef för den kring Anjala förlagda armékåren, sedan konungen avskedat den genom Liikkala-noten komprometterade företrädaren C G Armfelt (bd 2).

I dec 1788 anförtroddes M högsta befälet över armén i Finland och ledde därefter arméns operationer under Gustav III:s frånvaro. Han återerövrade i juli 1789 Högfors, en bedrift som mottogs med entusiasm av konungen och belönades med en generalsutnämning. Under återstoden av kriget, som egentligen avgjordes till sjöss och som till lands närmast bestod av gränsstrider, förmodade M väl att hålla ställningarna mot rysarna. Som erkänsla för sina insatser befordrades han vid fredsslutet till fältmarskalk.

M synes ha fullgjort sina uppgifter under kriget lojalt, även om han vid åtminstone ett par tillfällen skall ha inlämnat eller övervägt att inlämna sin avskedsansökan till följd av slitningar med konungen eller missnöje med den — som han uppfattade det — bristfälliga och slarviga planeringen för arméns utrustning och underhåll.

Fastän M stod främmande för Anjala-männens verksamhet, var hans attityd till Gustav III:s politiska strävanden, som de manifesterades i förenings- och säkerhetsakten, avståndstagande och kritisk. Den mest uppseendeväckande yttringen härav inträffade när han efter sin utnämning till fältmarskalk befalldes att fullgöra det föreskrivna beedigandet av säkerhetsakten. Efter att först ha vägrat och sedan gett efter för övertalningar från släktingar och hotfulla påtryckningar från Gustav III, undertecknade han slutligen edsformuläret — men underskrev omedelbart därefter sitt avskedsmemorial, vilket konungen biföll.

M var gift med *Lovisa Augusta Sparre*, statsfru hos drottning Sofia Magdalena. Hustrun var en av det gustavianska hovets mest firade skönheter och blev genom J H Kellgrens diktning — Kellgren var 1777–80 informator i den M:ska familjen — känd som en "av de tre gracerna".

Brev till M från bl a Gustav III, hertig Karl o C A Ehrensvärd (tr av Donner, jfr nedan a a), i M:ska brevsaml, Hförs' univ: bibl. Kartor o handl:ar huvudsakl från kriget 1788–90 i ser Krigshandl:ar 1788–90, KrA. Räkenskaper, arvskipteshandl:ar, hyreskontrakt m m i M:ska saml, Sjöholmsarkivet, RA. Brev från M i RA (framförallt till F Sparre i Börstorpssaml o till Curt v Stedingk) o i Engeströmska saml, KB. Brev, order o rapporter från M i UUB (bl a brev till Gustav III 1788–89).

Tryckt arbete: Kongl. maj:ts förnyade nådiga förordning och reglemente för regementerna til fot. D 1–3. Sthlm 1781. [Anon, tills med F A Posse o C G Sinclair.] 1, angående exercitier, evolutioner, chargingar och manoeuvrer. (12), 407 s, 19 tab. 2, ang tjänsten i gemen och tjänsten i garnison. (8), 256 s. 3, ang tjänsten i fält, och hemma i landet. (12), 242 s, 7 tab.

Källor o litt: Biographica M 8 b; Militära ämnessaml:ar M 302, M 438, M 1114; Krigshistoriska saml, M 1665–1666; SU:s prot 1765–66; Danicasaml; Överbefälhavarens i Pommern brevväxl, M 1617–18, allt i RA. Meritförteckn:ar o Arméns pensionskassas meritbd, KrA.

G G Adlerbeth, Historiska anteckn:ar ..., 1–3, ed G Andersson (1856–57); E M Arndt, Skildringar ur sv hist:en under Gustaf III o Gustaf IV Adolf (1840); J C Barfod, Dagens märkvärdigheter. Gustavianska anteckn:ar, ed W Odelberg, 1 (1963); C G A Bergensträhle, K Västerbottens reg:s krigshist (1917); S Boberg, K krigspropaganda (1967); S Carlsson, Sverige o Storbritannien 1787–1790 (1944); H E Charlotta, Dagbok, 1–9, ed C C:son Bonde o C af Klercker (1902–42); H Donner, Karl August Ehrensvärds brev till general J A M under krigsåret 1789 (HArk 45, 1939); J A Ehrenström, Efterlämnade historiska handl:ar, ed S J Boëthius, 1–2 (1882–83); C A Ehrensvärd, Brev, ed G Bergh, 1–2 (1916–17); F A v Fersen, Historiska skrifter, ed R M Klinckowström, 1–8 (1867–72); A Fryxell, Berättelser ur sv hist:en, 48 (1892); Gustavianska brev, ed H Schüek (1918); A J Höpken, Skrifter ..., 2, ed C Silfverstolpe (1893); O Jägerskiöld, Hovet o författningsfrågan (1943); dens, Lovisa Ulrika (1945); S Leijonhufvud, Carl Gustaf Tessin o hans Åkerökrets, 1–2 (1931–33); B Lesch, Jan Anders Jägerhorn (SSLF 288, 1941); T Linder, Biskop Olof Wallquists pol verksamhet t o m riksdagen 1789 (1960); Malmström, 4 (1899); M Metcalf, Russia, England and Swedish party politics 1762–1766 (1977); C O Nordensvan, Värmlands reg:s (Närkes o Värmlands reg:s) hist, 2 (1911); W Odelberg, Viceamiral Carl Olof Cronstedt (1954); G Olsson, Hattar o mössor. Studier över partiväsendet i Sverige 1751–1762 (1963); G Petri o H Levin, Reg:s öden från Stora nord krigets slut fram till 1928 (K Första livgrenadjärreg:s hist, 4, 1962); G Rein, Kriget i Finland åren 1788, 1789 o 1790, 1 (1860); G v Schantz, Hist öfver kriget mellan Sverige o Ryssland åren 1788, 1789 o 1790, 1–2 (1817–18); T Säve, Sveriges deltagande i sjuåriga kriget åren 1757–1762 (1915); C Tersmeden, Memoarer, ed N Erdman, 5–6 (1918–19); D Tilas, Anteckn:ar o brev från riksdagen 1765–

1766, ed O Jägerskiöld (1974); Ur sv hovets o aristokratiens lif, ed A Ahnfelt, 4 (1881); E Zeeh, K Värmlands reg:s hist (1951).

Lennart Lundquist